

FƏNN SILLABUSU

İxtisaslaşma: 060111-Tarix fənninin tədrisi metodikası və metodologiyası

Fakültə: Tarix coğrafiya və incəsənət

Kafedra: Tarix və onun tədrisi metodikası

I Fənn haqqında məlumat

Fənnin adı: S/f Azərbaycan tarixinin tədrisində vətən tarixşünaslığından istifadə
İşçi proqram LDU-nun Tarix və onun tədrisi metodikası kafedrasının 14.09.2022-ci il qərarı ilə təsdiq edilmişdir (protokol №1)

Kodu: MIF B05.2

Tədris ili: II (2025-2026) Semestr: III

Tədris yükü cəmi: Cəmi 240 saat. Auditoriya saati 45 saat (30 saat müəhazirə, 15 saat seminar)

Təhsiləlmə forması: Əyani

Tədris dili: Azərbaycan dili

AKTS üzrə kredit: 8 kredit

II Müəllim haqqında məlumat:

Adı,soyadı,dərəcəsi: dos.Leyla Məcidova Qadir qızı

Kafedranın ünvanı: Lənkəran ş., Ə.Məmmədov küç.,21

Məsləhət günləri və saati: IV gün saat 9⁰⁰-10⁰⁰

E-mail ünvanı: kameliya-76@mail.ru

III Təvsiyə olunan dərsliklər və dərs vəsaitləri:

1. "Azərbaycan tarixi üzrə qaynaqlar". B1989
2. Bakıxanov.A.A "Gülüstanı İrəm". B 1951
3. Bakıxanov.A.A " Azərbaycan tarixinin tarixşünaslığı"(qədim dövrdən XVIII əsrə qədər) B.2009
4. Qaşqay S. "Manna çarlığı tarixi" B .1969
5. Səfərov .Y.H"Azərbaycanın qədim ,erken orta əsrlər tarixinin tarixşünaslığı.
6. Bünyadov .Z.M "Azərbaycan VII-IX əsrlərdə".B,1989.
7. Axundov N. "Qarabağ salnamələri" . B 1989.
8. Hüseynzadə.XIX əsrin II yarısında Azərbaycan tarixşünaslığı B.1967.
9. İskəndərov A. 1918-ci il mart qırğının tarixşünaslığı. Bakı.1997.
10. İsgəndərov A. Azərbaycanda sovet hakimiyyətinin qələbəsi 50- ci illərin sonu-70-ci illərin tarixşünaslığında. B.1992.
11. Zülfüqarlı.M .P. Azərbaycan tarixi II respublika dövrünün tarixşünaslığı (1920-1991) B.2001
12. Сумбамазаде.А.С.Азербайджанская истморяграфия XX в. B1987.

IV Prerekvizitlər: Fənnin tədrisi üçün öncə Məktəbdə Azərbaycan tarixinin tədrisi metodikası tədrisinə zərurət vardır.

V Korekvizitlər: Bu fənnin tədrisi ilə eyni vaxtda başqa yaxın fənlərin tədris olunmasına zərurət yoxdur

VI Fənnin təsviri və məqsədi: Tarixşünaslıq tarixi ədəbiyyatın analiz edilməsi və tənqidi təhlilini nəzərdə tutur, tarix elmi biliyin yaranması, tarix elminin nəliyyətləri və tarixi ədəbiyyatın inkişafı haqqında elmdir.Məktəbdə Azərbaycan tarixinin tədrisində tarixşünaslıq üsullarından istifadə etməklə şagirdlərdə tarixi təsəvvürün genişlənməsinə kömək edir.

VII Davamiyyətə verilən tələblər: Fənn üzrə semestr ərzində buraxılmış auditoriya saatlarının ümumi sayı Elmi Şuranın 16 may 2024-cü il tarixli qərarına uyğun olaraq davamiyyət meyarları nəzərə alınmaqla müəyyən olunmuş həddən yuxarı olduğu halda tələbə həmin fəndən imtahana buraxılmır, onun həmin fənn üzrə akademik borcu qalır.

VIII Qiymətləndirmə: Tələbələrin biliyi 100 ballı sistemlə qiymətləndirilir. Bundan 50 balı tələbə semestr ərzində, 50 balı isə imtahanda toplayır. Semestr ərzində toplanan 50 bala aşağıdakılar aiddir: 20 bal seminar dərslərində fəaliyyətinə görə və 30 bal kollokviumların nəticələrinə görə. İmtahan biletinə bir qayd

Əgər fənni əhatə edən 5 sual daxil edilib İmtahan biletinə bir qayda olaraq fənni əhatə edən 5 sual daxil edilir.

Qiymətləndirmə zamanı Elmi Şuranın 16 may 2024-cü il tarixli qərarına uyğun olaraq qiymətləndirmə meyarları nəzərə alınır.

Qiymət meyarları aşağıdakılardır:

- 10 bal- tələbə keçirilmiş materialı dərinlikdən başa düşür, cavabı dəqiq və hərtərəfidir.
- 9 bal-tələbə keçirilmiş materialı tam başa düşür, cavabı dəqiqdir və mövzunun mətnini tam aça bilər.
- 8 bal-tələbə cavabında ümumi xarakterli bəzi qüsurlara yol verir.
- 7 bal- tələbə keçirilmiş materialı başa düşür, lakin nəzəri cəhətdən bəzi məsələləri əsaslandırma bilmir.
- 6 bal- tələbənin cavabı əsasən düzgündür.
- 5 bal-tələbənin cavabında çatışmazlıqlar var, mövzunu tam əhatə edə bilmir.
- 4 bal- tələbənin cavabı qismən doğrudur, lakin mövzunu izah edərkən bəzi səhvlərə yol verir.
- 3 bal- tələbənin mövzudan xəbəri var, lakin fikrini əsaslandırma bilmir.
- 1-2 bal- tələbənin mövzudan qismən xəbəri var.
- 0 bal- suala cavab yoxdur.

Tələbənin imtahanda topladığı balın miqdarı 17-dən az olmamalıdır. Əks təqdirdə tələbənin imtahan göstəriciləri semestr ərzində tədris fəaliyyəti nəticəsində topladığı bala əlavə olunur.

Semestr nəticəsinə görə yekun qiymətləndirmə (imtahan və imtahanaqədərki ballar əsasında)

Nö	Bal	Qiymət	
1.	91-100	əla	A
2.	81-90	çox yaxşı	B
3.	71-80	yaxşı	C
4.	61-70	kafi	D
5.	51-60	qənaətbəxş	E
6.	50 və ondan aşağı	qeyri-kafi	F

IX Davranış qaydalarının pozulması: Tələbə Universitetin daxili nizam – intizam qaydalarını pozduqda əsasnamədə nəzərdə tutulan qaydada tədbir görülməkdir.

X Təqvim mövzu planı: 30 saat müəhazirə, 15 saat seminar

Nö	Keçirilən müəhazirə və seminar mövzuları	Müh.	Sem.
1.	Mövzu: Azərbaycan qədim dövlətlərinin tarixşünaslığının tədrisinin məqsəd və vəzifələri. Azərbaycan tarixşünaslığının təşəkkülü Plan: 1.Azərbaycan qədim dövlətlərinin tarixşünaslığının tədrisinin məqsədi 2.Azərbaycan qədim dövlətlərinin tarixşünaslığının tədrisinin vəzifələri Mənbə: 1,2, 10	2	
2	Mövzu: Qədim Azərbaycan dövlətlərinin tarixinin tədrisi metodları 1.Manna dövlətinin tədrisinin səciyyəvi xüsusiyyətləri 2.Atropaten dövlətinin yaranması və qonşu dövlətlərlə münasibətlərinin təhlili 3.Qafqaz Albaniyasının dövləti mövzusunun tədrisi metodikası 4.Musa Kalankatlinin Alban tarixi əsərindən vətən tarixşünaslığında istifadə Mənbə: 1,2,11,	2	2
3	Mövzu: Azərbaycanın Sasani imperiyasının tərkibində mövzusunun tədrisində Vətən tarixşünaslığından istifadə Plan: 1 Azərbaycanın Sasani mperiyaasının tərkibində 2.Sasani mperiyaasının dövlət idarəçiliyi xüsusiyyətləri 3.Azərbaycanın Sasani mperiyaası tərkibində mövzusu üzrə tarixi qaynaqlardan istifadə Mənbə: 1,2,3,	2	
4	Mövzu: VII-XII-əsrlərdə Azərbaycan tarixi Vətən tarixşünaslığında Plan 1 Azərbaycanın ərəb mperiyaası tərkibində. 2.Ərəbdilli qaynaqlarda Azərbaycanın sosial-iqtisadi və siyasi tarixi məsələləri 3.Azərbaycanın ərəb mperiyaası dövrü Azərbaycan tarixşünaslığında təhlili. Mənbə: 1,5,6,11	2	2

	Mövzu: XII-XV əsrlərdə Azərbaycan tarixinin tarixşünaslığı məsələləri Plan 1. Azərbaycan Atabəyləri dövlətinin vətən tarixşünaslığında yeri 2. Monqolların Azərbaycanı işğal etməsi və tarixi ədəbiyyatlarda təhlili 3. Sovet tarixşünaslığında Şirvanşahlar dövlətinin yeri 4. Qaraqoyunlu dövlətinin idarəçiliyi və siyasi tarixi məsələləri 5. Ağqoyunlu dövlətinin yaranması və Azərbaycanın beynəlxalq münasibətlər sisteminə yeri məsələlərinin öyrənilməsi Mənbə: 1,8,12	2	
6	Mövzu: Azərbaycan Səfəvilər dövlətinin tarixi vətən tarixşünaslığında Plan 1. Səfəvilər dövrünün siyasi, sosial iqtisadi xüsusiyyətləri 2. Azərbaycanın son orta əsrlər dövrü tarixi məsələləri sovet tarixşünaslığında Mənbə: 1,3,5	2	2
7	Mövzu: Şimali Azərbaycan Rusiya tərəfindən işğalının tədrisində Vətən tarixşünaslığından istifadə Plan: 1. Şimali Azərbaycanın Rusiya tərəfindən işğalının tarixşünaslığının öyrənilməsi 2. Müasir Azərbaycan tarixi elmində Şimali Azərbaycan Rusiya tərəfindən işğalının tarixşünaslığının tədqiqi 3. Xarici tarixşünaslıqda Şimali Azərbaycan Rusiya tərəfindən işğalının tarixşünaslığı məsələlərinin müqayisəli təhlili Mənbə: 1,3,7,8	2	
8	Mövzu: A.A.Bakıxanov Azərbaycanda tarixşünaslıq elminin banisi kimi Plan: 1. A.A.Bakıxanovun tarixi görüşlərində vətən tarixinin elmi konsepsiyası 2. A.A.Bakıxanovun elmi-tədqiqat üsulunun öyrənilməsinin əhəmiyyəti 3. A.A.Bakıxanov "Gülüstan-ı İrəm" əsərində milli tariximizin tarixi məsələləri Mənbə: 1,2,9,10	2	2
9	Mövzu: XIX əsrin II yarısında Azərbaycan tarixçiləri və onların vətən tarixinə baxışları Plan: 1. Mirzə Yusif Qarabağının tarixi görüşlərində vətən tarixi konsepsiyası 2. Mir Mehdi Xezalnin "Qarabağ tarixi" tariximizin mənbəsi kimi 3. Əhməd bəy Cavanşirin tarixi baxışlarında Qarabağ xanlığının siyasi vəziyyəti məsələlərinə münasibət Mənbə: 8,9,10,11	2	
10	Mövzu: XIX əsrin II yarısı-XX əsrin əvvəllərində Azərbaycan tarixçilərinin və vətənpərvərlərinin vətən tarixinə baxışları Plan: 1. Bəhmən Mirzə Qacar və Səidəli Kazımbəy oğlu, Mirzə Əhməd Mirzə Xudaverdi oğlu və Hacı Seyid Əbdülhəmidin əsərlərində Azərbaycan tarixinin tədqiqi 2. Həsən bəy Zərdabının "Əkinçi", qəzeti vətən tarixinin tədris olunmasında mənbə kimi 3. Dövrü qəzet və jurnalların materiallarından istifadə Mənbə: 1,8,9,10	2	2
11	Mövzu: 1918-ci il Mart qırğını və Bakı Kommunasının tarixşünaslığı məsələləri müasir tarixi tədqiqatlarda Plan: 1. Mart qırğını hadisəsi çağdaş tarixşünaslığında 2. Mart qırğını xarici ölkələrin tarixşünaslığında 3. Bakı Kommunasının tarixşünaslığı məsələlərinin müasir tarixi tədqiqatlarda Mənbə: 3,4,7,9	2	2

Mövzu: AXC-nin tarixşünaslığının tədrisi Plan: 1. ADR-in dövlət quruculuğu məsələləri 2. ADR-in xarici siyasət istiqamətinin mahiyyətinin öyrənilməsi 3. Azərbaycan Respublikası ADR-in varisidir. Mənbə: 1,10,11	2	
13. Mövzu: Azərbaycanın SSR-in 1920-1930-cu illər tarixinin öyrənilməsi və tarixşünaslığı Plan: 1. Azərbaycanda Sovet hakimiyyətinin yaranması məsələlərinin öyrənilməsi 2. 1920-1930-cu illər tarixi ədəbiyyatlarda milli tariximizə münasibətin səciyyəvi xüsusiyyətləri 3. Azərbaycan dövlətmüstəqilliyini bərpa etdikdən sonra 1920-1930-cu illər tariximizə baxış Mənbə: 1,2,3,5,6	2	2
14. Mövzu: Azərbaycanın II Dünya müharibəsində iştirakının tarixşünaslığının tədqiqi məsələləri Plan: 1. II Dünya və Böyük Vətən müharibələri illər tarixinin sovet tarixində tədqiqi 2. Azərbaycanın müharibədə iştirakı tarixi dövrünün milli tariximizdə tədqiqi məsələləri Mənbə: 1,3,5,8	2	
15. Mövzu: XX əsrin II yarısı və XXI əsrin əvvəllərində Vətən tarixinin tədqiqi Plan: 1. 1950-80-ci illər dövrünün tarixşünaslığından istifadə və yeni tədqiqatlardan istifadə 2. Ümummilli Lider Heydər Əliyevin siyasi hakimiyyətə qayıdışı və Azərbaycanın dövlət müstəqilliyinin möhkəmlənməsi məsələlərinin tədqiqi və tarixi ədəbiyyatlardan istifadə 3. Azərbaycan Respublikasının daxili və xarici siyasət məsələlərinin tarixi ədəbiyyatlarda təhlili və istifadə üsulları Mənbə: 1,9,10,11	2	1

XI. Fənn üzrə tələblər:

Azərbaycan xalqının şanlı tarixini tarixşünaslıq baxımından müqayisəli təhlili əsasında öyrənmək, Azərbaycan XC-nin fəaliyyəti və respublika dövrünün tarixini dərinlən mənimsəmək, tarixi qaynaqlar mövcud tarixi əsərlərin müqayisəli əsasında yaranmış tarixi fikir və konsepsiyalarla tanış olmaq, Azərbaycan qədim dövlətlərinin tarixşünaslığının tədrisinin məqsəd, vəzifələrinin tədrisi və Azərbaycan tarixşünaslığının təşəkkülü, XIX əsrin II yarısı-XX əsrin əvvəllərində Azərbaycan tarixçilərinin və vətənpərvərlərinin vətən tarixinə baxışları öyrənilməlidir.

XII. Fənn üzrə təlim nəticələri

VII-XII-əsrlərdə Azərbaycan tarixi vətən tarixşünaslığında və ərəbdilli qaynaqlarda Azərbaycanın sosial-iqtisadi və siyasi tarixi məsələlərini mənimsəmək
 İnsan cəmiyyətinin və mədəniyyətinin yaranması, tarixi inkişaf xüsusiyyətləri öyrəniləcək
 İnsanlığın yaranışından müasir dövrə kimi mövcud tarixinin ən önəmli hadisələri haqqında tam təsəvvür formalaşacaqdır

XX əsrin II yarısı və XXI əsrin əvvəllərində Vətən tarixinin tədqiqi məsələlərini öyrənilməsi

Tarixin tədrisində fəal/interaktiv təlimin zəruriliyi, müasir təlimin xüsusiyyəti və mahiyyəti, anlayışlar, mexanizmlər, fəal dərslərin qurulması, öyrədici mühit, öyrədici mühitin növləri və təşkili, qiymətləndirmə, fəal/interaktiv təlimin üstünlüklərini təlimin keyfiyyətinə təsirini dəyərləndirir

XIII. Tələbələrə fənn haqqında fikrinin öyrənilməsi:

XIV. Kollektiv sualları:

I Kollektiv sualları:

1. Azərbaycan qədim dövlətlərinin tarixşünaslığının tədrisinin məqsədi
2. Azərbaycan qədim dövlətlərinin tarixşünaslığının tədrisinin vəzifələri
3. Manna dövlətinin tədrisinin səciyyəvi xüsusiyyətləri
4. Atropatena dövlətinin yaranması və qonşu dövlətlərlə münasibətlərinin təhlili
5. Qafqaz Albaniyasının dövləti mövzusunun tədrisi metodikası
6. Azərbaycanın Sasani mperiyaşının tərkibində mövzusunun tədrisində vətən tarixşünaslığından istifadə

7. Sasani imperiyasının dövlət idarəçiliyinin tədrisinin seçiyyəvi xüsusiyyətləri
8. Azərbaycanın Sasani mperiyaıı tərkihiində mövzusu üzrə tarixi qaynaqlardan istifadə
9. VII-XII-əsrlərdə Azərbaycan tarixi vətən tarixşünaslığında
10. Ərəbdilli qaynaqlarda Azərbaycanın sosial-iqtisadi və siyasi tarixi məsələləri

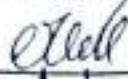
II Kollektivium sualları:

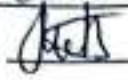
1. Azərbaycanın ərəb imperiyası dövrü Azərbaycan tarixşünaslığında təhlili
2. Azərbaycan Atabəyləri dövlətinin vətən tarixşünaslığında yeri
3. Monqolların Azərbaycanı işğal etməsi mövzusu vətən tarixşünaslığında
4. Sovet tarixşünaslığında Şirvanşahlar dövlətinin yeri
5. Qaraqoyunlu dövlətinin tarixşünaslığı
6. Ağqoyunlu dövlətinin tarixşünaslığı
7. Səfəvilər dövlətinin tarixşünaslığı
8. Azərbaycanın son orta əsrlər dövrü Sovet tarixşünaslığında
9. Şimali Azərbaycan Rusiya tərəfindən işğal vətən tarixşünaslığında
10. A. A. Bakıxanovun tarixi görüşlərində vətən tarixi məsələləri

XV. İmtahan sualları:

1. Azərbaycan qədim dövlətlərinin tarixşünaslığının tədrisinin məqsədi
2. Azərbaycan qədim dövlətlərinin tarixşünaslığının tədrisinin vəzifələri
3. Manna dövlətinin tədrisinin seçiyyəvi xüsusiyyətləri
4. Atropatena dövlətinin yaranması və qonşu dövlətlərlə münasibətlərinin təhlili
5. Qafqaz Albaniyasının dövləti mövzusunun tədrisi metodikası
6. Azərbaycanın Sasani mperiyaıı tərkihiində mövzusunun tədrisində vətən tarixşünaslığından istifadə
7. Sasani imperiyasının dövlət idarəçiliyinin tədrisinin seçiyyəvi xüsusiyyətləri
8. Azərbaycanın Sasani mperiyaıı tərkihiində mövzusu üzrə tarixi qaynaqlardan istifadə
9. VII-XII-əsrlərdə Azərbaycan tarixi vətən tarixşünaslığında
10. Ərəbdilli qaynaqlarda Azərbaycanın sosial-iqtisadi və siyasi tarixi məsələləri
11. Azərbaycanın ərəb imperiyası dövrü Azərbaycan tarixşünaslığında təhlili
12. Azərbaycan Atabəyləri dövlətinin vətən tarixşünaslığında yeri
13. Monqolların Azərbaycanı işğal etməsi mövzusu vətən tarixşünaslığında
14. Sovet tarixşünaslığında Şirvanşahlar dövlətinin yeri
15. Qaraqoyunlu dövlətinin tarixşünaslığı
16. Ağqoyunlu dövlətinin tarixşünaslığı
17. Səfəvilər dövlətinin tarixşünaslığı
18. Azərbaycanın son orta əsrlər dövrü Sovet tarixşünaslığında
19. Şimali Azərbaycan Rusiya tərəfindən işğal vətən tarixşünaslığında
20. A. A. Bakıxanovun tarixi görüşlərində vətən tarixi məsələləri
21. A. A. Bakıxanovun elmi-tədqiqat üsulunun öyrənilməsinin əhəmiyyəti
22. Mirzə Yusif Qarabağının tarixi görüşlərində vətən tarixi məsələləri
23. Mir Mehdi Xəzainin Qarabağ tarixi vətən tarixşünaslığında
24. Əhməd bəy Cavanşirin tarixi baxışlarında Qarabağ xanlığının siyasi vəziyyəti
25. M. Qacar və Seidəli Kazımbəy oğlunun əsərlərində Azərbaycan tarixinin tədqiqi
26. Mirzə Əhməd və Hacı Seyid Əbdülhəmidin əsərlərində Azərbaycan tarixinin tədqiqi
27. Həsən bəy Zərdəbinin Əkinçi, qəzeti vətən tarixinin tədris olunmasında mənbə kimi
28. XX əsr qəzet və jurnalların materiallarından vətən tarixşünaslığından istifadə
29. Mart qırğını hadisəsi vətən tarixşünaslığında
30. ADR-in dövlət quruculuğu məsələləri vətən tarixşünaslığında
31. ADR-in xarici siyasəti məsələləri vətən tarixşünaslığında
32. Azərbaycanda sovet hakimiyyətinin qurulmasının tarixşünaslığı
33. 1920-1930-cu illər tarixi müasir tarixşünaslığında
34. Azərbaycanın II Dünya müharibəsində iştirakı dövrü sovet tarixşünaslığında
35. Azərbaycanın II Dünya müharibəsində iştirakı dövrü müasir tarixşünaslığında
36. 1950-80-ci illər dövrünün tarixşünaslığı
37. Ümummilli Lider Heydər Əliyevin siyasi hakimiyyətə qayıdışı və tarixşünaslıqda yeri
38. Azərbaycanın dövlət müstəqilliyinin möhkəmlənməsi məsələlərinin tədqiqi
39. Azərbaycan Respublikasının daxili siyasəti məsələlərinin tarixi ədəbiyyatlarda təhlili
40. Azərbaycan Respublikasının xarici siyasəti məsələlərinin tədqiqi

Azərbaycan tarixinin tədrisində vətən tarixşünaslığından istifadə fənninin sillabusu 050111 "Tarixin tədrisi metodikası və metodologiyası" ixtisaslaşması üzrə tədris planı və fənn proqramı əsasında tərtib edilmişdir. Sillabus "Tarix və onun tədrisi metodikası" kafedrasında müzakirə edilərək, təsdiq edilmişdir (12 sentyabr 2025-ci il, protokol № 1).

Kafedra müdürü : dos. K.F.Mahmudov

Fənn müəllimi : dos. L.Q.Məcidova